

De ZaterdagMatinee is een productie van AVRO Klassiek en NPS Radio, in samenwerking met de TROS en is bestemd voor uitzending op Radio 4. Met regelmatig registreert NPS Televisie Matinees voor uitzending via Nederland 3.

De rechtstreekse uitzendingen van de ZaterdagMatinee zijn wekelijks te beluisteren vanaf 13.00 uur en worden herhaald op dinsdagavonden vanaf 20.00 uur. Volledige informatie over de ZaterdagMatinee-uitzendingen op Radio 4 en de uitzendfrequenties zijn te vinden in de verschillende omroepbladen en op www.zaterdagmatinee.nl.

Concertinformatie en reacties per e-mail: info@zaterdagmatinee.nl

Telefonisch kan informatie worden gewonnen via 035-6775048.

De artistieke leiding en het productie-bureau zijn bereikbaar via redactie@zaterdagmatinee.nl
Postbusadres: ZaterdagMatinee,
Postbus 29000, 1202 MA Hilversum.

Mogen wij u dringend verzoeken tijdens de Matinee zo stil mogelijk te luisteren en te voorkomen dat mobiele telefoons, piepers, horloges, zaktelefoons, gehoorapparaten e.d. signalen geven. Dit is in het belang van de musici, uw mede-concertbezoekers en niet in de laatste plaats de radioluisteraars en televisiekijkers in binnen- en buitenland.

ZaterdagMatinee-organisatie

Productie

Patricia Dekker
Chris van de Ven
Anita Wijnen

Programmaboekjes

Henriette Straub, eindredactie
Lies de Visser, productie

Radio-redactie

Myrthe van Dijk

Radio-productie en publiciteit

Marianne Lange

Presentatie Radio-4

Peter Bree
Mark Brouwers
Hans Haffmans
Annemiek Klijberg

Financiële administratie

Anneke de Vries

Casting director

Mauricio Fernández

Artistiek leider

Kees Vlaardingerbroek

9 december 2006 ZaterdagMatinee 46e seizoen
14.00 uur derde concert Operaserie

Radio Filharmonisch Orkest

Groot Omroep Mannenkoor (instudering Terry Edwards; chef-dirigent Simon Halsey)

dirigent **Edo de Waart**

Giacomo Puccini
1858-1924

La fanciulla del West (1910)

opera in drie bedrijven op een libretto van Guelfo Civinini and Carlo Zangarini naar David Belasco's toneelstuk *The Girl of the Golden West*

eerste uitvoering: New York, Metropolitan Opera House,
10 december 1910

Er is een pauze na het eerste bedrijf.

rolverdeling en uitvoerenden

Minnie

Eva-Maria Westbroek sopraan

Jack Rance, *sheriff*

Stephen Kechulius bariton

Dick Johnson/Ramerez, *een bandiet*

Hugh Smith tenor

Nick, *barman van de Polka Saloon*

Norbert Ernst tenor

Ashby, *agent van Wells Fargo*

Henk van Heijnsbergen bas-bariton

Sonora, *een goudzoeker*

Thomas Oliemans bariton

Trin, *een goudzoeker*

Jean-Léon Klostermann tenor

Sid, *een goudzoeker*

André Morsch bariton

Bello, *een goudzoeker*

Richard Burkhard bariton

Harry, *een goudzoeker*

Jan-Willem Schaafsma tenor

Joe, *een goudzoeker*

Peter Gijsbertsen tenor

Happy, *een goudzoeker*

Harry Teeuwen bariton

Larkens, *een goudzoeker*

Antonio de Gobbi bas

Billy Jackrabbitt, *een indiaan*

Antonio de Gobbi bas (d)

Wowkle, *squaw van Billy Jackrabbitt*

Kleopatra Papatheologou mezzosopraan

Jake Wallace, *een rondtrekkende minstrel*

Massimo Cavalletti bariton

José Castro, *een mesties, lid van Ramerez' bende*

Martin Tzonev bas

Een postrijder

Ioan Micu tenor

repetitor Hans Schellevis

einde concert ca. 17.00 uur

De ZaterdagMatinee wordt rechtstreeks uitgezonden op Radio 4. De uitzending begint om 13.02 uur met Het Eerste Uur, een voorprogramma dat thematisch samenhangt met het concert. Vlak voor het concert wordt overgeschakeld naar het Concertgebouw in Amsterdam.

Het concertprogramma wordt dinsdagavond 12 december opnieuw uitgezonden op Radio 4 in het programma *Zaterdag Jongstleden*.

Het Concertgebouw is een voor Nederland unieke verbintenis aangegaan met het GVB, het Gemeentelijk Vervoersbedrijf. Thans is uw entreebewijs voor een concert in het Concertgebouw tevens geldig als vervoersbewijs voor alle door het GVB aangeboden openbaar vervoersdiensten in Amsterdam (tram, bus, metro). Voor concerten die overdag plaatsvinden, zoals de ZaterdagMatinee, geldt deze nieuwe regeling vanaf drie uur vóór tot vier uur na aanvangstijd.

Graag wijzen wij u er nog eens op dat u, als u een abonnement heeft op een van de series van de ZaterdagMatinee, voor concerten in de andere series kaarten met korting kunt kopen.

Maandag jl. bereikte ons het droeve bericht dat Arie Dubbeldam, tot het jaar 2000 hoofd programma-technicus muziek van de vroegere NRU/NOS/NOB, op 66-jarige leeftijd is overleden.

Arie heeft vanaf 1963 tal van Matinees, andere concerten met de radio-orkesten en concerten van het Koninklijk Concertgebouworkest opgenomen. Zijn grote liefde voor muziek, zijn veelzijdigheid en goede oren stonden garant voor vele eminente opnamen, waaronder de Mahler-cyclus onder leiding van Edo de Waart, vele opera's en de Kerstmatinees met Bernard Haitink. Wij herdenken hem met groot respect en dragen de Matinee van vandaag aan zijn nagedachtenis op.

G. Puccini

In september 1907, toen het libretto van *La fanciulla del West* al vaste vormen aannam, schreef Puccini aan zijn uitgever Giulio Ricordi: 'De *Girl* belooft een tweede *Bohème* te worden, alleen krachtiger en rijker. Ik heb plannen voor een grandioos toneelbeeld, een plaats in een uitgestrekt Californisch woud met reusachtige bomen. Maar we hebben dan wel acht tot tien paarden als figuranten nodig.'

Een eeuw later kunnen we ons afvragen welke overeenkomsten Puccini zag tussen beide opera's en in een grondige studie toonde Mosco Carner zelfs aan dat afwisseling als een hoofdkenmerk van Puccini's oeuvre moet worden beschouwd.¹ Dit betekent dat de componist na *Madama Butterfly* (1904 – evenals de *Fanciulla* naar een toneelstuk van Belasco) bewust of onbewust op zoek ging naar een stof die zoveel mogelijk contrasteerde met het verhaal over de ongelukkige geisha. In *Madama Butterfly* overheersten intimiteit en tederheid, en in het karakter van de hoofdpersoon gingen liefde, zelfverloochening en opofferingsgezindheid hand in hand met een ontwapenende kinderlijkheid. Die onbaatzuchtige liefde, kenmerkend voor meer van Puccini's vrouwenfiguren, keert terug in *La fanciulla del West*, maar in plaats van een vertederend kindvrouwje vinden we een hoofdpersoon die in alles beantwoordt aan het gezegde 'ruwe bolster, blanke pit'. Minnie, het 'meisje uit het Gouden Westen', staat haar mannetje met zowel het whiskyglas als de revolver en doet voor de meest onbehouwen goudzoeker niet onder in vals spelen en onparlementair optreden. Daarnaast is zij zich als eigenaresse van de Polka Saloon bewust van haar sociale functie die zij zelfs als een soort roeping en vervulling van de christelijke plicht tot naastenliefde ziet. Waar nodig treedt zij op als moeder, zuster of verpleegster, en ondanks haar geringe opleiding vervult zij ook de rol van onderwijzeres en predikante, als zij tussen een stevig partijtje gokken en een fikse ruzie door met haar barbezoekers de Bijbel gaat lezen. Eén rol weigert zij echter op zich te nemen: die van minnares, en daardoor

¹ Mosco Garner: *Puccini – A Critical Biography*. Londen 1958.

komt zij in een merkwaardige positie die enigszins doet denken aan de vrouwencultus in de middeleeuwse hoofde letterkunde. Juist door haar met zorg in stand gehouden onbereikbaarheid hangt er om haar heen een mysterieus aureool, dat enerzijds een zekere afstand tussen haar en haar aanbidders waarborgt, maar dat anderzijds ook kan leiden tot de sublimering van erotische verlangens.

Authentieke elementen

Op ons komen dergelijke situaties merkwaardig over, maar ten tijde van de *gold rush* beantwoordde in Californië maar weinig aan normale toestanden en ontwikkelingen. Deze westelijke uithoek van Noord-Amerika maakte pas sinds de vrede met Mexico (2 februari 1848) deel uit van de Verenigde Staten² en raakte op datzelfde moment in een enorme stroomversnelling. Bestuur en wetgeving bestonden er nog niet, of slechts in primitieve vorm, maar wel was op 24 januari 1848, ruim een week voor de overdracht, goud ontdekt en dat leidde tot een invasie van avonturiers en gelukzoekers. Goudzoekers van de meest uiteenlopende nationaliteiten, maar overwegend Australiërs en Nieuw-Zeelanders, vormden gezamenlijk de bewoners van grote tentenkampen waarvan de bevolking vrijwel uitsluitend uit mannen bestond. In de dorpen en steden trof men echter een uiterst gemêleerd gezelschap, waaronder veel Chinezen die zich als goede zakenlieden onder meer bezighielden met de bouw van noodwoningen en de exploitatie van warenhuizen en restaurants.

Het spreekt voor zich dat het maatschappelijk leven in deze 'nieuwe wereld' uitgroeide tot een vat vol tegenstrijdigheden. Aan de ene kant leidden nostalgie en heimwee tot het zingen van weemoedige liederen met een eenvoudige instrumentale begeleiding waarvan er vele ook nu nog deel uitmaken van de muzikale folklore in de Verenigde Staten.

² In 1846 ontketenden de Verenigde Staten een oorlog tegen Mexico met de bedoeling om grote delen van de westelijke provincies in handen te krijgen. Een verzwakt Mexico (de onafhankelijkheidsoorlog van 1810-1816 had desastreuze gevolgen voor de Mexicaanse economie) kon geen weerstand bieden aan de expansiedrift van de Verenigde Staten, die in 1848 middels een voor Mexico vernederende overeenkomst (Vredesovereenkomst van Guadalupe Hidalgo) ca. 55% van het land in handen kregen, waaronder Californië.

Op andere momenten waren dezelfde mannen die 's avonds rond het kampvuur met een brok in hun keel herinneringen aan thuis ophaalden, meedogenloos in de handhaving van hun primitieve rechtsorde. De rechtspraak berustte op het recht van de sterkste en de wetten van de vergelding, en zowel een bandiet die in hun handen viel, als een van de 'eigen' mensen die zich schuldig maakte aan moord of diefstal, werd zonder pardon opgehangen of neergeschoten. Wel kende men in veel plaatsen een sheriff of een daarmee vergelijkbare functionaris, maar die was slechts verantwoording schuldig aan degenen die hem benoemd hadden, en dat was ofwel de bevolking, ofwel een handelsmaatschappij met grote zakelijke belangen. Het is logisch dat onpartijdigheid niet altijd de opvallendste eigenschappen van zo'n gerechtsdienaar was, en dat zijn aanwezigheid de bewoners van menige nederzetting niet weerhield van de instelling van een burgerwacht.

Toen David Belasco in 1905 *The Girl of the Golden West* schreef, lag deze periode nog betrekkelijk dichtbij en hoewel het grootste deel van het publiek vooral geïnteresseerd was in de romantisering van de Amerikaanse geschiedenis, zal menige toeschouwer de *gold rush* nog bewust hebben meegemaakt. Een al te vrije interpretatie kon Belasco zich dus niet veroorloven, maar doordat zijn eigen vader enige tijd in zo'n goudzoekerskamp had doorgebracht, had hij voldoende gegevens verzameld om zijn stuk een zekere mate van authenticiteit te verlenen. Zo schijnt de scène in het tweede bedrijf van de opera, als het bloed van de voortvluchtige Johnson door het plafond druppelt, te berusten op een ware gebeurtenis, en de lichtelijk sentimentele scène in het eerste bedrijf rond het optreden van Jake Wallace is een hommage aan een zanger met dezelfde naam, die met zijn onafscheidelijke banjo van kamp naar kamp trok om een uitgebreid repertoire van songs ten gehore te brengen.

Voorloper van de western

Stof en vormgeving van *The Girl of the Golden West* roepen associaties op met de latere westerns (Puccini's opera wordt wel eens denigrerend de eerste 'spaghetti-western' genoemd), maar een feit is dat Belasco in zijn eigen

enscenering vooruitliep op effecten die later in de filmindustrie gemeengoed zouden worden. Om de toeschouwers in de juiste stemming te brengen ontrolde hij voor het begin van het stuk een woest berglandschap met een blokhut, gevolgd door een blik op de Polka Saloon, waarin het eerste bedrijf zich zou gaan afspelen.

Ondertussen bracht een ensemble authentieke Californische 'minstrels' populaire songs uit de tijd van de *gold rush* ten gehore, waaronder het bekende *The Old Dog Tray*, dat met een Italiaanse tekst door Jake Wallace in het eerste bedrijf van de opera wordt gezongen om de heimwee van de goudzoekers tot uitdrukking te brengen.

Het verwerken van (quasi-)authentieke folkloristische muziek was voor Puccini evenmin een probleem als tijdens de compositie van *Madama Butterfly*, maar het overnemen van de visuele effecten leverde wel enige problemen op. In nauw overleg met zijn librettisten besloot Puccini de eerste twee bedrijven van de opera parallel te laten lopen aan het stuk van Belasco. De eerste helft van het bedrijf in de Polka Saloon kon dan gebruikt worden om de sfeer te tekenen en de dramaturgische relaties tussen de hoofdpersonen af te bakenen, terwijl het bedrijf in Minnies blokhut de gelegenheid bood om van de door Belasco ontworpen effecten de sneeuwstorm voor de opera te behouden.

Dat Puccini over niet minder theatergevoel beschikte, blijkt uit het door hemzelf ontworpen derde bedrijf. De laatste twee bedrijven van *The Girl of the Golden West* behandelden achtereenvolgens een geïmproviseerde rechtszitting in de Polka Saloon, waarbij Johnson-Ramerez ter dood werd veroordeeld, en de tocht van de beide geliefden door de wildernis op weg naar de vrijheid. Puccini bracht dit samen in één bedrijf, en nog wel de kortste van de drie, die respectievelijk de jacht op Ramerez, diens veroordeling en diens bevrijding door Minnie tot onderwerp had. De openingsscène laat in korte flitsen horen hoe er jacht wordt gemaakt op de ontsnapte bandiet, terwijl sheriff Jack Rance tot ieders verbazing de uitslag afwacht zonder een vinger uit te steken. (Hij kan de anderen moeilijk vertellen dat hij met Minnie heeft gepokerd met het leven van Ramerez als inzet.) Het middendeel toont de voorbereidingen voor de terechtstelling en geeft de tenor de gelegenheid om in het

aangezicht van de dood de enige aria uit dit werk te zingen die ook buiten de opera bekendheid heeft gekregen. Het slot brengt vervolgens een *happy ending*, overigens een ongebruikelijke afsluiting van een serieuze Italiaanse opera, als Minnie de goudzoekers zo weet te ontroeren, dat zij haar het leven van de bandiet schenken. De cirkel wordt gesloten met de herhaling van *The Old Dog Tray*, nu niet meer alleen als uiting van verlangen naar huis, maar ook naar de voorbijge dagen toen Minnie als eigenaresse van de Polka Saloon tussen de goudzoekers verkeerde.

Problematisch karakter

Hoewel de banden die Belasco nog met de periode van de *gold rush* verbonden, zijn stuk een redelijke mate van authenticiteit bezorgden, gaan zowel het toneelstuk als de opera op één punt mank: de geloofwaardigheid van de personages. De bijfiguren leveren nog niet zoveel problemen op, al klinkt het enigszins ridicuul om in een Italiaanse opera twee Indianen te ontmoeten die elkaar met 'Ugh' – 'Ugh' begroeten, en al is het niet minder merkwaardig om te zien hoe ruwe goudzoekers elkaar het ene moment naar het leven staan om even later als kleine kinderen op een zondagsschool naar de bijbellezing van Minnie te luisteren. Ook de schematische aanduiding van Rance en Ramerez is nog acceptabel, omdat beide karakters precies die eigenschappen bezitten die hun functioneren in het drama geloofwaardig maken.

Het centrale probleem is waarschijnlijk het karakter van Minnie, die in de opera nog meer dan in het toneelstuk twee totaal verschillende persoonlijkheden in zich verenigt. Enerzijds is zij de kenau die zich moet handhaven in een wetteloze mannenmaatschappij, maar anderzijds is zij ook een meisje in de ban van tienerromantiek en wacht zij als een kuise Susanna op de man van haar dromen. Dankzij de zachte kanten in haar karakter leek zij geschikt om opgenomen te worden in de galerij grote reeks Puccini-heldinnen, maar haar overwicht op haar omgeving schonk haar ook een graad van onkwetsbaarheid waarmee de componist minder goed raad wist. (Nog duidelijker blijkt dat laatste uit de problemen waarvoor Puccini zich gesteld zag toen hij in de slotscène van *Turandot* de hoofdpersoon

een ommezwaai van 'ijsprinses' tot liefhebbende vrouw moest laten maken.)

Technisch meesterschap

De brede lyriek die Puccini graag in zijn sopraanpartijen verwerkte, krijgt bij Minnie alleen een kans in haar scènes met de *tenor*; maar ook die hebben niet de allure van echte liefdesduetten. Haar soli zijn echter verre van traditioneel en stellen door de hoge ligging en de grote intervallen zware eisen aan de zangeres, die in één van deze aria's ook nog geconfronteerd wordt met coloratuurpassages. Herkenbaarheid en fraaie cantilenen zijn minder prominent geworden en er is meer aandacht voor muzikale karakterisering. De invloeden die Puccini na *Madama Butterfly* ondergaan had van Debussy en Richard Strauss spreken hier ongetwijfeld mee, zoals zij ook te bespeuren zijn in de relatie tussen dramatische spanning en muzikale geslotenheid. Een goed voorbeeld biedt de pokerscène aan het slot van het tweede bedrijf, waar de belangrijkste personages tegenover elkaar staan in een extreme situatie die overeenkomsten vertoont met het tweede bedrijf van *Tosca*, maar die evenals enkele andere scènes vooruitloopt op de muzikale structuur van *Turandot*. Voor de onvoorbereide toeschouwer is *La fanciulla del West* misschien niet meer dan een muzikale western, maar de aandachtige luisteraar zal ontdekken, dat Puccini zich juist in deze zo lang verwaarloosde partituur voor het eerst uitte met het technisch meesterschap dat bepalend zou worden voor de muziek van *Il tabarro*, *Gianni Schicchi* en *Turandot*.

Paul Korenhof

Synopsis

Plaats en tijd van handeling: Californië, aan de voet van de Cloudy Mountains, ten tijde van de 'gold rush' (1848-1850)

Eerste bedrijf

De gelagkamer van de Polka Saloon met een buitendeur en een doorgang naar een zaaltje waar gedanst kan worden.

In het halfduister gloeit de sigaar van de enige bezoeker, sheriff Jack Rance. Als buiten stemmen klinken, ontsteekt de barbediende Nick snel lampen en kaarsen. Even later verschijnen de eerste goudzoekers. Zij informeren naar Minnie, de eigenaresse van de Polka Saloon, en beginnen daarna een spelletje kaarten, terwijl anderen blijven binnendruppelen. Een van de mannen, Larkens, zit alleen aan een tafeltje en Nick vertelt Rance dat Larkens last heeft van heimwee. Met een opmerking over de troosteloze sfeer in het 'Gouden Westen' en kennelijk teleurgesteld omdat Minnie op zich laat wachten, vertrekt Rance, terwijl het kaartspelletje eindigt in verlies voor de meesten. Om de stemming erin te houden, spoort Nick de mannen aan te gaan dansen, maar de afwezigheid van vrouwen maakt de animo niet al te groot. Sommigen informeren voorzichtig of Minnie al 'een keuze' gemaakt heeft en door elke vragensteller te suggereren dat hij de uitverkorene is, zorgt Nick dat er uitgelaten rondjes sigaren en whisky gegeven worden.

Een weemoedig lied (*Che faranno i vecchi miei*) kondigt de komst aan van de zanger Jack Wallace en meteen als hij binnenkomt, vallen de goudzoekers hem bij. Voor Larkens wordt dit te veel en hij barst in snikken uit. Als de anderen merken dat het verlangen naar huis hem te groot is, zamelen zij spontaan geld in voor zijn terugreis. Dan wordt het kaartspel hervat, maar er ontstaat tumult als Sid betrapt wordt op vals spelen en de binnentredende Rance weet een lynchpartij maar net te voorkomen. Hij spelde Sid een speelkaart op met de mededeling dat de goudzoekers de valsspeler mogen ophangen, als hij het waagt die kaart te verwijderen.

Een beginnend spelletje poker wordt doorkruist door de binnenkomst van Ashby, de agent van de transportmaatschappij Wells Fargo, die de streek doorkruist op zoek naar een bende Mexicaanse bandieten en hij vertelt dat de bende niet ver weg kan zijn. Dan begeeft hij zich ter ruste.

Nick verschijnt met een blad glazen. Het is een rondje van Minnie en snoevend verklaart Rance dat zij binnen-kort zijn vrouw zal zijn. Bij Sonora en enkele anderen valt dit niet in goede aarde en een korte woordenwisseling dreigt te escaleren in een vuurgevecht. Precies op dat moment verschijnt Minnie zelf en iedereen probeert haar voor te spiegelen dat er niets aan de hand was. Minnie, die Sonora zijn revolver heeft afgepakt, dreigt de goudzoekers geen les meer te geven en allen doen hun uiterste best haar met kleine attenties weer in een goed humeur te brengen. Ashby, die ook is binnengekomen, blijft niet achter, maar laat wel aan Rance zijn ongerustheid merken als hij ziet dat de goudzoekers hun opbrengsten bij Minnie in bewaring geven. Ondertussen begint Minnie met haar bijbelles en nadat zij hun geheugen heeft opgefrist, leest zij de goudzoekers voor uit psalm 51 (*Lavami e sarò bianco come neve*).

Dan verschijnt de postrijder, die waarschuwt dat hij een onbekende Mexicaan in de nabijheid heeft gezien. Ashby, die snel een voor hem bestemde envelop heeft open-gescheurd, vraagt of hij iemand kent met de naam Nina Micheltorena en Minnie antwoordt dat zij een vrouw is met een slechte reputatie die zich voordoeft als een Spaanse. Ook Rance laat een waarschuwend woord horen, maar Ashby verklaart dat hij dankzij haar hulp nog die nacht de leider van de bandieten zal kunnen grijpen.

Terwijl Nick met de postrijder naar buiten loopt, lezen de anderen hun eigen brieven. Slecht nieuws is er vooral voor Joe en de overige goudzoekers proberen hem op te beuren. Ondertussen komt Nick terug met de mededeling dat er buiten een vreemdeling staat die om whisky met water vraagt. Ook Minnie vindt dat een vreemd verzoek en zegt Nick de vreemde binnen te laten: zij zal wel een man van hem maken. Eerst wordt haar aandacht echter

afgeleid door Rance die haar zijn liefde verklaart. Minnie wil het met een grapje afdoen en vraagt wat zijn vrouw daarvan zou zeggen, maar zij reageert gekwetst als Rance zegt dat hij bereid is zijn vrouw voor haar in de steek te laten. Zij verklaart onomwonden dat zij geen echtgenoot wil en als Rance zich mokkend omdraait, vraagt zij waarom hij boos is als zij eerlijk voor haar mening uitkomt. Rance beschrijft zichzelf dan als een verbitterde gokker die alleen maar op zoek was naar goud, maar die nu al zijn geld over heeft voor één kus van haar (*Minnie, dalla mia casa son partito*).

In de romantische liefde die Minnie zoekt, gelooft hij niet, maar zij antwoordt hem met een verhaal over haar jeugd, toen zij van haar vader en moeder leerde dat zulke liefde wel degelijk bestaat (*Laggiù nel Soledad*). Als Rance haar vraagt of zij haar liefde misschien al gevonden heeft, komt de vreemdeling binnen met de vraag wie van hem een man wil maken. Minnie draait zich om en weet precies op tijd haar verrassing te onderdrukken, evenals de vreemdeling, en Minnie, die zich voorstelt als eigenaresse van de saloon, zegt hem dat hij zijn whisky kan krijgen zoals hij het hebben wil. Rance toont zich minder toeschietelijk en vraagt insinuerend of de vreemdeling misschien Nina Micheltorena kent. Minnie reageert verontwaardigd, maar de vreemdeling houdt zich op de vlakte en zegt dat hij alleen maar was gestopt om te zien of hij hier een spelletje kaart kon spelen. Hij stelt zich dan voor als 'Johnson uit Sacramento'. Minnie heet hem welkom en dan pas laten beiden merken dat zij elkaar kennen van een eerdere ontmoeting, en dat zij sedertdien beiden hebben gehoopt op een weerzien (*Vi ricordate di me?*). Met groeiende jaloezie begint Rance de vreemdeling uit te dagen en hij roept de goudzoekers erbij, maar als Minnie zich garant stelt voor Johnson, heet iedereen hem welkom en zij moedigen hem zelfs aan om met Minnie te dansen, waarbij zij neuriënd voor de begeleiding zorgen.

Op dat moment naderen buiten andere goudzoekers onder aanvoering van Ashby met een gevangen Mexicaan die bij binnenkomst kort reageert als hij het zadel van Johnson ziet liggen. Hij laat echter niets merken en biedt Ashby aan hem bij de schuilplaats van de bende te brengen. Als de

mannen zich gereed maken voor de tocht, ziet de Mexicaan tot zijn verbazing Johnson met Minnie dansen, en als beiden uit de danszaal komen, fluistert hij Johnson toe dat hij erin geslaagd is uit het kamp te ontsnappen, en dat de andere mannen buiten wachten op het teken om het goud te roven (*Mi son lasciato prendere*). Dan komen Rance en de anderen terug, zij nemen de Mexicaan tussen zich in en vertrekken op zoek naar de bendeleider Ramerrez.

Als Johnson zich erover verbaast dat Minnie onbeschermd achterblijft, maakt zij hem duidelijk dat zij uitstekend in staat is voor zichzelf te zorgen, en dat zij niet van een man afhankelijk wil zijn (*Mister Johnson, siete rimasto indietro*). Zij is ook nog nooit door een man gekust, woont alleen in een blokhut tegen de berg en vertelt hem dat allemaal omdat zij weet dat zij hem kan vertrouwen. Johnson blijkt minder openhartig, maar Minnie schijnt dat niet te merken en verklaart in alle openheid dat zij zich tot hem aangetrokken voelt, en dat zij zich naast hem een klein meisje voelt (*Io non son che una povera fanciulla*). Ook bij Johnson heeft hun ontmoeting iets teweeggebracht (*Quello che tacete me l'ha detto il cor*), maar hun samenzijn wordt onderbroken door Nick met de waarschuwing dat er nog een Mexicaanesignaleerd is. Minnie loopt naar de deur, maar als buiten een fluitsignaal klinkt, houdt Johnson haar tegen. Ongerust wijst Minnie naar de kist bij de bar en vertelt dat daarin het goud zit dat de mannen gevonden hebben, en dat zij liever sterft dan dat zij het vertrouwen van al die eenvoudige goudzoekers moet beschamen (*Ogni notte rimangon qui a vegliarlo*). Johnson probeert haar gerust te stellen, maar zegt dat hij haar tot zijn spijt op dat moment alleen moet laten. Hij belooft dat hij haar in haar blokhut zal opzoeken om afscheid te nemen.

Tweede bedrijf

De blokhut van Minnie met een ladder die naar een vliering leidt. Buiten giert de wind en binnen zitten de ijsbloemen op de ruiten.

Wowkle, de squaw van de indiaan Billy Jackrabbitt, zingt een slaapliedje voor haar baby. Als Billy komt, blijkt dat Minnie er bij hem op aangedrongen heeft officieel te trouwen, maar dan moet hij de vader van Wowkle vier dollar en een deken betalen, en juist die deken hebben ze zelf hard nodig. Dat probleem is nog niet opgelost bij de binnenkomst van Minnie, die Billy naar huis stuurt en de verbaasde Wowkle opdraagt om voor twee mensen eten te maken. Zij geeft Wowkle een kleinigheid voor het kind en gaat zich dan opfleuren voor de komst van haar gast, met rode rozen in het haar en haar zondagse kleren (*Voglio vestirmi tutta come in giorno di festa*).

Johnson verschijnt en vraagt geamuseerd of zij 'uit' moet, wil haar dan in zijn armen nemen, en pas als Wowkle de deur achter hem sluit, merkt hij dat zij niet alleen zijn. Hij verontschuldigt zich en Minnie laat merken dat hij misschien iets te hard van stapel loopt. Dat zij misschien niet helemaal gerust is, blijkt uit haar vraag of hij die avond, toen hij bij haar saloon stopte, op weg was naar Nina Micheltorena (*Questa notte alla 'Polka'*), maar zowel Johnson als zijzelf praten meteen over dat onderwerp heen. Prompt wordt Minnie weer zichzelf met een enthousiast verhaal over het natuurschoon waardoor zij dagelijks omringd wordt.

Als Johnson nogmaals probeert haar in zijn armen te nemen (*Perché non le togliete?*), weert zij hem wederom af, maar dan stuurt zij Wowkle ondanks de sneeuw naar buiten en werpt zich in zijn armen. Zelfs de sneeuwstorm die de deur weer open blaast en een wolk kou en sneeuw de hut in jaagt, kan hun op dat moment niet deren. Dan rukt Johnson zich van haar los en loopt naar de deur, maar de sneeuwstorm doet hem aarzelen. Minnie zegt hem te wachten tot de volgende ochtend het pad weer is vrijgemaakt, en dan klinken in de verte drie schoten. Johnson besluit te blijven en zijn belofte haar nooit in de steek te laten, leidt tot een hartstochtelijke liefdesverklaring,

waarna Minnie haar bed voor hem in gereedheid brengt en voor zichzelf een slaappleaats maakt bij het haardvuur. Als zij beiden hun rustplaats hebben opgezocht (*Ora mi puoi parlare là*), meent Johnson weer geluiden te horen, maar Minnie stelt hem gerust, vraagt hem naar zijn voor- naam en wil dan van hem weten of hij Nina Micheltorena ooit gekend heeft. Na zijn ontkennend antwoord wensen zij elkaar goedenacht, maar dan klinkt buiten de stem van Nick, gevolgd door kloppen op de deur. Johnson verstopt zich snel achter de bedgordijnen en Minnie opent de deur voor Nick, Sonora, Rance en Ashby, die komen zeggen dat Johnson niemand anders is dan de bandiet Ramerrez. Een van de mannen had gezien dat hij de richting van de hut insloeg en inderdaad vonden zij een spoor dat daar eindigde, maar Minnie ontkent dat zij Johnson gezien heeft. Nick, die een half opgebrande sigaar ziet liggen, begrijpt hoe de vork in de steel zit, maar houdt zijn mond en zegt dat er misschien een vergissing in het spel is. Op Minnies vragen antwoordt Rance dat zij Nina Micheltorena gesproken hebben, en dat die hen een foto van haar minnaar heeft gegeven. Zij tonen de foto aan Minnie die in een zenuwachtig lachen uitbarst en de mannen vervolgens de deur uit werkt. Dan roept zij Johnson tevoorschijn en beveelt hem te vertrekken, maar hij smeekt haar naar hem te luisteren. Hij ontkent niets van wat hem wordt aangewreven, maar vertelt dat hij pas een half jaar eerder, na de dood van zijn vader op het slechte pad is geraakt (*Sono un dannato!*). Zonder dat hij het wist, was zijn vader de aanvoerder van een bende bandieten geweest en niet alleen misten die nu een leider, maar hij zag ook geen andere manier om in het levensonderhoud zijn moeder en zijn broers te voorzien. Dat hij haar bedrogen heeft door zijn relatie met Nina Micheltorena te ontkennen, weegt voor Minnie echter zwaarder en zij zet hem de deur uit met de woorden 'Ze zullen je doden... Wat kan het mij schelen?' Meteen daarna valt een schot en er klinkt een bons alsof een lichaam tegen de deur valt. Eerst wil zij niet reageren (*L'han ferito... Che importa?*), maar dan schuift zij snel de grendel weg en zwaar gewond valt Johnson naar binnen. Hij probeert weer naar buiten te strompelen om

haar niet in gevaar te brengen, maar Minnie zegt dat zij van hem houdt en duwt hem dan de ladder naar de vliering op. Daar zakt hij bewusteloos in elkaar en als er op de deur wordt geklopt, gaat Minnie snel naar beneden, schuift de ladder weg en opent de deur voor Rance, die komt om Johnson te arresteren (*Non son Jack... Son lo sceriffo*). Minnie ontkent dat zij hem heeft binnengelaten en als Rance niemand kan vinden, biedt hij zijn verontschuldigen aan, maar probeert dan van de gelegenheid gebruik te maken om haar te omhelzen. Minnie verzet zich en grijpt een fles om zich te verdedigen, maar dan valt er vanaf de vliering een druppel bloed op de hand van Rance (*E là! è là!*). Een worsteling volgt en Rance gooit Minnie tegen de grond, schuift de ladder op zijn plaats en dwingt met getrokken revolver Johnson naar beneden te komen. Minnie vangt hem op en terwijl Rance hem bedreigingen naar het hoofd blijft slingeren, zet zij hem in een stoel waar hij weer het bewustzijn verliest. Ten einde raad maakt zij bij Rance diens goklust wakker (*Basta, uomo d'inferno!*) en daagt hem uit tot een partijtje poker met Johnson als inzet (*Una partita a poker!*). Rance gaat hierop in op voorwaarde dat Minnie zichzelf eveneens tot inzet maakt: als hij wint, levert zij niet alleen Johnson aan hem uit, maar ook zichzelf (*So perdere come un signore*). Bij het zenuwslopende spel dat volgt, is Rance aan de winnende hand tot Minnie veinst dat zij door de spanning gaat flauwvallen en Rance vraagt om even iets te drinken te pakken (*Presto, Jack, per pietà*). Van dat moment maakt zij gebruik om snel een kaart in haar mouw te schuiven en als Jack suggereert dat zij zich niet lekker voelt omdat zij verloren heeft, laat zij hem een winnende hand zien. Zonder een woord van commentaar verdwijnt Rance in de nacht. Hysterisch lachend omhelst Minnie de nog steeds bewusteloze Dick Johnson.

Derde bedrijf

Een open plek in het woud.

Vroeg in de ochtend zit Rance met Nick bij een kampvuur terwijl Ashby en andere mannen nog liggen te slapen. Nick verlangt naar de dagen vóór de komst van Johnson, terwijl Rance het niet kan verkroppen dat Minnie een ander verkozen heeft boven hem, en dat hij na het partijtje poker zijn rivaal ook nog heeft laten lopen. Enthousiaste kreten wekken de slapenden en verheugd constateert Ashby dat de mannen Johnson op het spoor zijn. Hij roept hen toe niet te schieten en springt te paard om hen te volgen.

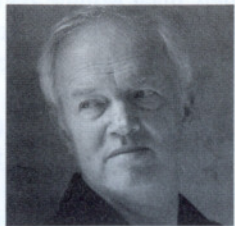
Terwijl Rance met Nick achterblijft en zichzelf belooft dat hij Johnson zal laten boeten (*Johnson di Sacramento, un demonio t'assiste!*), is in de verte de jacht in volle gang. Harry, Joe en Bello komen vertellen hoe de klopjacht verloopt en even later brengt Sonora het bericht dat Johnson gevangen is. Al snel daarna verschijnt Ashby met een groep goudzoekers die de geboeide Johnson met zich mee voeren. Ashby draagt zijn gevangene over aan de sheriff en vertrekt, terwijl Rance met een sardonische grijns Johnson duidelijk maakt wat er komen gaat (*E così, Mister Johnson, come va?*). Ook de goudzoekers verheugen zich op de naderende executie en werpen Johnson allerlei beschuldigingen naar het hoofd, maar deze ontkent dat hij ooit een slachtoffer gedood heeft. Hun grootste grief lijkt echter het gevoel dat hij hun het hart van Minnie ontnomen heeft. Als haar naam valt, verklaart Johnson dat hij bereid is te sterven, maar dat hij nog wel iets wil zeggen (*Della morte non mi metto pensiero*). Rance wil dat verhinderen, maar op voorspraak van Sonora krijgt Johnson zijn kans en hij smeekt de mannen om Minnie in de waan te laten dat hij ontkomen is om elders een nieuw leven op te bouwen (*Ch'ella mi creda libero e lontano*).

De goudzoekers lijken door deze woorden milder gestemd, maar Rance reageert met verhevigde jaloezie. Hij loopt naar de bosrand om een goede boomtak voor de strop uit te zoeken als Minnie komt aangelopperen. Zij springt van haar paard, gaat vóór Johnson staan en richt

haar geweer op iedereen die in hun buurt komt. Rance probeert de executie door te zetten, maar Minnie zegt dat zij in dat geval zowel Johnson als zichzelf met een kogel zal ombrengen. Ook nu is het Sonora die haar het recht geeft om te spreken en Minnie herinnert daarop de goudzoekers aan alles wat zij voor hen gedaan heeft (*Non vi fu mai che disse 'Basta!'*). Nooit heeft zij van hen iets terugverlangd, maar nu vraagt zij als beloning dat zij het leven van Johnson sparen. Nadat Sonora als eerste zijn hart heeft laten spreken, richt zij zich tot ieder van de mannen afzonderlijk (*E anche tu lo vorrai, Joe...*). Haar woorden missen hun uitwerking niet en Sonora, die inmiddels Johnson van zijn boeien bevrijd heeft, verklaart namens de anderen dat zij vrij is om met haar geliefde te vertrekken. Met tranen in de ogen nemen de goudzoekers afscheid van Minnie, die samen met haar geliefde een nieuwe toekomst tegemoet rijdt.

Paul Korenhof

Edo de Waart

Edo de Waart was van 1989 tot december 2004 chef-dirigent van het Radio Filharmonisch Orkest. Thans is hij eredirecteur van dit orkest en artistiek directeur en chef-dirigent van het Filharmonisch Orkest van Hongkong.

Na zijn studie hobo, piano en orkestdirectie in Amsterdam werd Edo de Waart eerste hoboïst van het Concertgebouw-orkest. In 1964 won hij de Dimitri Mitropoulos Conducting Competition in New York, waarna hij voor één jaar werd aangesteld als assistent van Leonard Bernstein bij de New York Philharmonic. Daarna werd hij assistent-dirigent van het Concertgebouw-orkest en in 1967 dirigent van het Rotterdams Philharmonisch Orkest en van het Nederlands Blazers Ensemble. Jarenlang was hij in de Verenigde Staten werkzaam als artistiek directeur van de San Francisco Symphony en het Minnesota Orchestra. Daarna was hij een tijd lang chef-dirigent van De Nederlandse Opera en van het Sydney Symphony Orchestra. Edo de Waart trad als gastdirigent op bij vele grote orkesten en operahuizen in Europa en de Verenigde Staten. Hij dirigeerde onder meer in Bayreuth, Covent Garden, de Opéra de Bastille, de Metropolitan Opera, de Salzburger Festspiele en de Opera van Santa Fe. Edo de Waart heeft een unieke staat van dienst in de Matinee, waarin hij in 1967 debuteerde met het Nederlands Blazers Ensemble. Sindsdien dirigeerde hij onder meer de over drie seizoenen lopende serie *Mahler en de muziek van onze eeuw*, bijna alle symfonieën van Bruckner en talrijke premières. Hij dirigeerde een groot aantal opera's in de Matinee, waaronder *Der Ring des Nibelungen*, veel opera's van Richard Strauss en *The Death of Klinghoffer* van John Adams, met wie hij sinds zijn tijd in San Francisco een bijzondere band heeft onderhouden. In 2001 dirigeerde hij het in opdracht van de Matinee geschreven *Guide to Strange Places* van Adams en opende het seizoen 2003/04 met de Nederlandse première van diens *On the Transmigration of Souls*, naast Beethovens Negende symfonie. Op 4 september 2004 opende hij het Matinee-seizoen met de Derde symfonie van Beethoven en Berlioz' *Te Deum*. In mei 2005 dirigeerde Edo de Waart de Nederlandse première van Schulhoffs *Flammen* in de ZaterdagMatinee.

Eva-Maria Westbroek

De internationale carrière van Eva-Maria Westbroek (*Minnie*) neemt op dit moment een opmerkelijke vlucht. De Nederlandse sopraan studeerde aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en volgde meestercurssussen bij James McCray. In 1994 debuteerde zij als operazangeres tijdens het Aldeburgh Festival in de rol van Mère Marie in Poulencs *Dialogues des Carmélites*. Daarop volgden uitnodigingen van diverse buitenlandse operagezelschappen. Zij werd in 2001 lid van het solistenensemble van de Staatsoper Stuttgart. Belangrijke optredens in Stuttgart waren haar debuut in de titelrol van *Tosca*, Guttrune in *Götterdämmerung*, Desdemona in *Otello*, Emilia Marty in Janáček's *De zaak Makropoulos* en de rol van Carlotta in Schrekers *Die Gezeichneten*. In augustus 2006 werd zij tot Kammersängerin van de Staatsoper Stuttgart benoemd. Eva-Maria Westbroek heeft voorts bijzonder veel succes gehad met haar gastoptredens bij de Komische Oper in Berlijn, waar zij zowel de rol van Elisabetta in *Don Carlo* als Chrysothemis in *Elektra* van Strauss heeft gezongen. Tijdens de Salzburger Festspiele zong zij de rol van Agave in Wellesz' *Die Bakchantinnen*. De sopraan was als Chrysothemis te gast in Tokio en Parijs, en bij de Semperoper Dresden vertolkte zij Ariadne in Strauss' *Ariadne auf Naxos*. In Nederland brak zij door in Lady Macbeth van Mtsensk (onder leiding van Mariss Jansons) bij De Nederlandse Opera. Voor haar vertolking kreeg zij onlangs de VSCD Klassieke Muziekprijs 2006. In dezelfde opera debuteerde zij ook onder Antonio Pappano bij het Royal Opera House Covent Garden. Eva-Maria Westbroek maakte in oktober 2003 als Ariadne haar Matinee-debuut. Zij keerde terug als Maddalena de Coigny in Giordano's *Andrea Chénier* en als Marguérite in Berlioz' *Damnation de Faust*.

Stephen Kechulius

Stephen Kechulius (*Jack Rance*) maakte onlangs zijn debuut als Scarpia bij de English National Opera en als Falstaff bij de Oper Frankfurt. De rol van Scarpia heeft de Amerikaanse bariton eerder dit seizoen bij de Vlaamse Opera gezongen. In Montreal was hij te horen als Germont in *La traviata*.

In het seizoen 2005/06 was hij voor het eerst te gast op het Wexford Festival als Blitch in Floyds *Susannah*. Bij de New York City Opera, waar hij in 2002 debuteerde als Scarpia, keerde hij terug als Leonidas in Mark Adamo's *Lysistrata*. In het seizoen 2004/05 zong hij zijn tiende productie van de titelrol in *Rigoletto* en vertolkte hij de rol van Jack Rance in *La fanciulla del West* bij de New York City Opera. De rol van Scarpia zong hij bovendien bij de opera's van Arizona, Utah en Nashville.

Andere recente optredens van Stephen Kechulius zijn de titelrol in *Nabucco* bij de Pacific Opera Victoria; Iago in *Otello*, Michele in *Il tabarro* en de titelrol in *Gianni Schicchi* bij de Vlaamse Opera; de titelrol in *Rigoletto* bij Fort Worth Opera, en Miller in *Luisa Miller* bij Palm Beach Opera.

Stephen Kechulius, tevens een begenadigd improvisator aan de piano en componist van pianowerken, heeft recitals gegeven in de Verenigde Staten, Canada, Europa en Nieuw-Zeeland.

Stephen Kechulius is vanmiddag voor het eerst te gast in de ZaterdagMatinee.

Hugh Smith

De Amerikaanse tenor (*Dick Johnson/Ramerrez*) studeerde aan de Academy of Vocal Arts in Philadelphia. Hij won prijzen op diverse internationale concoursen, waaronder het Luciano Pavarotti Concours in 1995. Het jaar daarop maakte hij zijn debuut bij het Teatro San Carlo in Napels als Pinkerton in *Madama Butterfly*. Met diezelfde rol debuteerde hij twee jaar later in San Francisco. Hij werkte vervolgens bij diverse Amerikaanse en Europese orkesten en operahuizen, zong Laca in *Jenùfa* tijdens het operafestival in het Amerikaanse Spoleto, debuteerde bij de Opéra de Bastille met de titelrol in *Don Carlo*, bij de Lyric Opera of Chicago in *La traviata* en als Cavaradossi in *Tosca* bij zowel De Nederlandse Opera als de Metropolitan Opera New York. De rol van Enée in *Les Troyens* van Berlioz voerde hij in 2001 uit tijdens het Edinburgh Festival en in 2003 in het Théâtre du Châtelet in Parijs onder leiding van John Eliot Gardiner. Een ander, recenter, succes was *Un ballo in maschera* bij de Deutsche Oper Berlin, waar hij ook in een geësceneerde versie van het Requiem van Verdi zong. Zijn repertoire omvat voorts rollen als Foresto in Verdi's *Atilla*, Carlo in *Giovanna d'Arco*, de Hertog in *Rigoletto*, Pollione in *Norma*, Rodolfo in *La bohème*, de titelrol in *Faust*, Midas in *Die Liebe der Danae*, Lenski in *Jevgeni Onjegin* en Don José in *Carmen*.

Hugh Smith was eerder in de ZaterdagMatinee te horen in Berlioz' *Te Deum*, Mahlers Achtste symfonie en als Chevalier Renato des Grieux in *Manon Lescaut*.

Norbert Ernst

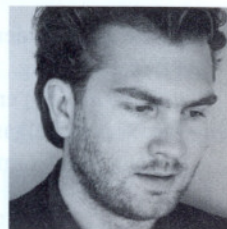
De Oostenrijkse tenor Norbert Ernst (*Nick*) studeerde zang onder anderen bij Charles Spencer en Robert Holl aan Universität für Musik und darstellende Kunst in Wenen en volgde meester cursussen bij Kurt Equiluz en Walter Berry.

Van 2002 tot 2006 was Norbert Ernst lid van het ensemble van de Deutsche Oper am Rhein in Düsseldorf, waar hij onder meer David in *Die Meistersinger von Nürnberg* zong. Deze rol zong hij ook op het Opera Festival van Savonlinna, Finland. De tenor was te gast bij de Wiener Volksoper, het Stadttheater Klagenfurt, het Staatstheater Karlsruhe en het Nationaltheater Mannheim. In de herfst van 2003 maakte hij als Brighella zijn debuut bij de Opéra National de Paris, in de zomer van 2004 volgde zijn debuut op de Bayreuther Festspiele als Dritter Knappe in *Parsifal*. In 2005 en 2006 zong hij niet alleen Dritter Knappe in Bayreuth, maar ook Steuermann in *Der fliegende Holländer*. In 2005 debuteerde hij als Monostatos in *Die Zauberflöte* bij de Staatsoper Berlin.

Op het concertrepertoire van de tenor staan cantates, de *Matthäus-* en de *Johannes-Passion* van Bach, Händels *Messiah*, Haydns *Schöpfung*, Mozarts Requiem, Puccini's *Messa di Gloria* en Mahlers *Lied von der Erde*.

Norbert Ernst maakt vanmiddag zijn debuut in de ZaterdagMatinee.

Thomas Oliemans

te gast; hij werkte onder meer mee aan uitvoeringen van *Ernani*, *De zaak Makropoulos* en *Andrea Chénier*.

De Nederlandse bariton Thomas Oliemans (*Sonora*) kreeg les van Margreet Honig aan het Conservatorium van Amsterdam en volgde hij masterclasses onder anderen bij Robert Holl en Dietrich Fischer-Dieskau. In 2003 nam hij deel aan de Académie Européenne de Musique van het Festival d'Art Lyrique Aix-en-Provence begeleid door Christa Ludwig en Edda Moser.

Bij De Nieuwe Opera Academie zong hij rollen als Guglielmo (*Così fan tutte*), de titelrol in *Don Giovanni* onder leiding van Kenneth Montgomery en Mr. Gedge in Brittens *Albert Herring* met Paul McCreesh. In 2002 was Thomas Oliemans voor het eerst te gast bij de Nationale Reisopera als Vader in Henzes *Pollicino*, gevolgd door Minos in Händels *Arianna in Creta* en Ned Keene in Brittens *Peter Grimes*. Papageno zong hij bij de opera's van Nantes en Angers en Gonsalvo Fieschi in Schrekers *Die Gezeichneten* tijdens de Salzburger Festspiele.

Onlangs zong hij Guglielmo bij de opera van Genève.

Thomas Oliemans werkte met dirigenten als Kent Nagano, Ed Spanjaard, Kenneth Montgomery, Jos van Veldhoven, Jan Willem de Vriend en Riccardo Chailly.

In de Matinee werkte Thomas Oliemans onder meer mee aan uitvoeringen van Schrekers *Der ferne Klang*, Glucks *Alceste*, Schulhoffs *Flammen* en Massenets *Don Quichotte*.

Henk van Heijnsbergen

De Nederlandse bas-bariton Henk van Heijnsbergen (*Ashby*), die bij Wout Oosterkamp studeerde, maakte zijn operadebuut als Eremit in Webers *Der Freischütz* bij Opera Forum. Hij is geregeld te gast geweest bij Opera Zuid en de Vlaamse Opera, waar hij onder meer de rol van Soerin in Tsjajkovski's *Schoppenvrouw* zong. Zijn operarepertoire omvat rollen als Micha in *De verkochte bruid*, Nourabad in *Les pêcheurs de perles*, Basilio in *Il barbiere di Siviglia*, Abîmélech in *Samson et Dalila*, Colline in *La bohème*, Angelotti in *Tosca*, Monterone in *Rigoletto* en Mr. Flint in *Billy Budd*. Tijdens het Holland Festival zong hij in *Maschinist Hopkins* van Brand en *Een ziel van hout* van Heppener. Bij De Nederlandse Opera heeft hij meegewerkt aan producties van *Fidelio*, *Die Frau ohne Schatten*, *A Midsummer Night's Dream* en *Salome*. In de Matinee was Henk van Heijnsbergen vaak als solist

Jean-Léon Klostermann

Jean-Léon Klostermann (*Trin*) studeerde zang aan het Utrechtse Conservatorium bij Henny Diemer en volgde meester cursussen bij onder anderen Anthony Rolfe Johnson en Udo Reinemann. Zijn operadebuut maakte hij als Tamino bij De Nieuwe Opera Academie.

Op het operapodium zong de Nederlandse tenor onder meer de rollen van Aeneas (*Dido and Aeneas*), Pang (*Turandot*), Ladislav (Smetana's *De twee weduwen*) en de titelrol in Monteverdi's *Orfeo*. Vorig jaar was hij te gast bij het theater van Gelsenkirchen waar hij Don Ramiro in Rossini's *La cenerentola* zong. In de eerste productie van De Nieuwe Nederlandse Operette zong hij de titelrol in *Der Vetter aus Dingsda*. Dit seizoen was hij te horen in *A Night at the Chinese Opera* van Judith Weir en als Geharnischter in *Die Zauberflöte*. Recentelijk vertolkte hij de rol van Alladin in Nino Rota's *Alladin und die Wunderlampe* bij de Vlaamse Opera.

De Nederlandse tenor treedt veelvuldig op als concertzanger. Tot zijn concert- en oratoriumrepertoire behoren werken van onder anderen Bach, Charpentier, Händel, Haydn, Mendelssohn, Mozart, Saint-Saëns, Weill en Britten.

Jean-Léon Klostermann debuteert vanmiddag in de ZaterdagMatinee.

André Morsch

André Morsch (*Sid*) studeerde aan het conservatorium van Feldkirch en bij Margreet Honig aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam. Hij volgde meester cursussen bij Hartmut Höll, Rudolf Jansen, Graham Johnson, Mark Tucker, Roger Vignoles en Udo Reinemann. Bij De Nieuwe Opera Academie, waar hij in 2003 afstudeerde, heeft de Duitse bariton rollen als Leporello in *Don Giovanni*, L'horloge comtoise in *L'enfant et les sortilèges* en Figaro in *Le nozze di Figaro* gezongen. Recentelijk was André Morsch te horen als De Brétigny in Massenet's *Manon*, Ping in *Turandot* en Simanov in Jan van de Putte's *Wet Snow* bij de Nationale Reisopera, als Adario in Rameau's *Les indes galantes* bij de Opera van Zürich, als Morales in *Carmen* bij de opera van Lausanne en als Achilles in *Giulio Cesare* bij de Oper Stuttgart. Bij het Rotterdams Philharmonisch Orkest zong hij verschillende

kleinere rollen in Bernsteins *Candide*. Met Les Arts Florissants onder leiding van William Christie maakte hij een wereldtournee. Bachs *Matthäus-Passion* zong hij bij het Residentie Orkest, Händels *Alexander's Feast* bij de Bochumer Symphoniker en Mendelssohns *Elias* met het Kamerorkest van Israël.

André Morsch maakt zijn debuut in de ZaterdagMatinee.

Richard Burkhard

De Engelse bariton Richard Burkhard (*Bello*) studeerde aan de Royal Scottish Academy of Music and Drama en bij Carlo Bergonzi aan de Accademia Musicale Chigiana in Siena. Op zijn operarepertoire staan onder meer rollen als Papageno in *Die Zauberflöte* (English Touring Opera), Harlequin en Pruikenmaker in *Ariadne auf Naxos* (English Touring Opera), Starveling in Britten's *A Midsummer Night's Dream* (Opera North), Envoy en Mischievous Boy in Goehrs *Kantan and Damask Drum* (Almeida Opera), Figaro in *Il barbiere di Siviglia* (Ryedale Festival), Leporello (Opera Holland Park, Opera North en Mid-Wales Opera), L'horloge comtoise/Le chat in *L'enfant et les sortilèges* (Opera North), Sam in *Trouble in Tahiti* (Opera Group); Figaro in *Le nozze di Figaro* (Opera Holland Park), Roucher in *Andrea Chénier* (Opera Holland Park), Schaunard in *La bohème*, Papageno (Opera New Zealand) en Jack Point in *The Yeomen of the Guard* (Linbury Studio, Covent Garden). In Parijs zong hij de Sorceress in *Dido and Aeneas* met het Orchestra of the Age of Enlightenment, in New York, Parijs, Barcelona en Salzburg vertolkte hij Joabel in Charpentiers *David et Jonathas* onder leiding van Emmanuelle Haïm.

Richard Burkhard was nog niet eerder te gast in de ZaterdagMatinee.

Jan-Willem Schaafsma

Jan-Willem Schaafsma (*Harry*) studeerde bij Rita Dams, Barbara Pearson en Diane Forlano aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en volgde meester cursussen bij onder anderen Charlotte Margiono, John Potter en Anthony Rolfe Johnson. In 2004 voltooide de Nederlandse tenor de tweede fase opleiding van De Nieuwe Opera Academie, waar hij rollen als Basilio/Curzio in *Le nozze di Figaro*, Monostatos in *Die Zauberflöte*, La thèière/La rainette in *L'enfant et les sortilèges*, Trimalchio in Maderna's *Satyricon*, Ladislav in Smetana's *De twee weduwen* en Le brésilien/Frick/Prosper in *La vie parisienne* (Offenbach) gezongen heeft. Onlangs zong hij de rol van Lysander in Britten's *A Midsummer Night's Dream*. Jan-Willem Schaafsma is gastlid van de Opera Studio Nederland, Amsterdam. In Tel Aviv en Abu-Gosh (Israël) voerde hij Händels *Messiah* uit. Op zijn concertrepertoire staan onder meer Haydn's *Schöpfung*, Mozarts Requiem, Bachs *Johannes-Passion* en het *Weihnachtsoratorium*. De tenor maakt hij deel uit van het madrigaal-ensemble The Kassiopeia Quintet. Jan-Willem Schaafsma was nog niet eerder te gast in de ZaterdagMatinee.

Peter Gijsbertsen

Peter Gijsbertsen (*Joe*) studeerde in 2006 af bij Harry Peeters aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Momenteel vervolgt hij zijn opleiding bij Harry Peeters en Gilbert den Broeder. Hij nam deel aan het *artists-in-residence*-programma van de Nationale Reisopera en volgde meester cursussen bij Carole Wilson en Cristina Deutekom. Tijdens zijn studie zong hij de tenorsolo in de *Missa brevis* van Kodály in het Amsterdamse Concertgebouw en de rol van Tamino in de Frans/Nederlandse kinderversie van Mozarts *Die Zauberflöte* in De Munt in Brussel, de opera van Luxemburg, de Vlaamse Opera in Antwerpen en het Concertgebouw. Verder heeft de Nederlandse tenor bij muziektheater Transparent de rol van Pedrillo gezongen in *Een totale Entführung*, de bewerking die Wim Henderickx (componist) en Ramsey Nasr (auteur-regisseur) maakten van Mozarts *Die Entführung aus dem Serail* en verleende hij zijn medewerking aan een reeks voorstellingen van Britten's *Curlew River* door Hollands Diep. Peter Gijsbertsen maakt zijn debuut in de ZaterdagMatinee.

Harry Teeuwen

De Nederlandse bariton Harry Teeuwen (*Happy*) studeerde aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam. Momenteel volgt hij lessen bij David Wilson-Johnson en Hans Günther Grimm. Als solist trad hij op bij Opera Zuid in *L'étoile* van Chabrier en als Escamillo in een productie van *Carmen* van de Universiteit van Amsterdam in de Westergasfabriek. Bij De Nederlandse Opera was hij te horen in producties van *Peter Grimes*, *Lohengrin*, *Knaifels Alice in Wonderland*, *Dialogues des Carmélites*, *Madama Butterfly*, *De neus* en recentelijk in *Capriccio* en *Lady Macbeth van Mtsensk*. De bariton werkte daarbij onder anderen met Edo de Waart, Gennady Rozhdestvensky en Mariss Jansons. Ook was Harry Teeuwen te gast bij de Vlaamse Opera. Op het concertrepertoire van Harry Teeuwen staan het *Weihnachtsoratorium*, *The Messiah*, *Ein deutsches Requiem*, het Requiem van Duruflé en het *War Requiem* van Britten. Zijn liedrepertoire omvat liederen van Schubert, Schumann, Brahms en Mahler en veel Engels repertoire. De zanger is verbonden aan het koor van De Nederlandse Opera te Amsterdam. Harry Teeuwen was eerder te gast bij de ZaterdagMatinee in *Die Liebe der Danae* en in *Die sieben Todsünden*.

Antonio de Gobbi

De Italiaanse bas Antonio de Gobbi (*Larkens* en *Billy Jackrabbit*) maakte in 1994 zijn debuut als Colline in *La bohème* aan het Teatro la Fenice in Venetië. Een jaar later was hij in Ravenna te horen als Caronte in Monteverdi's *L'Orfeo* en in Florence als Samuel in *Un ballo in maschera*. Andere rollen op zijn repertoire zijn Bartolo in *Le nozze di Figaro*, Escamillo in *Carmen*, Timur in *Turandot*, Ferrando in *Il trovatore*, Raimondo in *Lucia di Lammermoor*, Graaf Almaviva in *Le nozze di Figaro* en de Goudhandelaar in Hindemith's *Cardillac*. Bovendien staan ook Monteverdi's *L'incoronazione di Poppea*, Cavalli's *L'eroe amante*, Mozarts *Così fan tutte* en *Don Giovanni*, Bellini's *La sonnambula* en Rossini's *La cenerentola*, *Il barbiere di Siviglia* en *Il turco in Italia* op zijn repertoire. Antonio de Gobbi was te gast bij de belangrijkste opera-huizen van Italië en heeft gewerkt met dirigenten als Semyon Bychkov, James Conlon, Giuseppe Sinopoli,

Alberto Zedda, Valery Gergiev en Riccardo Muti.
Antonio de Gobbi is vanmiddag voor het eerst te gast in de ZaterdagMatinee.

Kleopatra Papatheologou

Kleopatra Papatheologou (*Wowkle*) studeerde aan het Conservatorium van haar geboorteplaats Volos (Griekenland) en vervolgde haar opleiding aan de Akademie für Musik und darstellende Kunst in Stuttgart. Van 2003 tot 2005 was de Griekse mezzosopraan lid van de Accademia di Perfezionamento per Cantanti Lirici del Teatro alla Scala in Milaan, waar zij heeft kunnen werken met zangers als Luigi Alva, Christa Ludwig, Ruggiero Raimondi en Renato Bruson.

Kleopatra Papatheologou heeft Luigi V in Donizetti's *Ugo, conte di Parigi* gezongen in het Teatro Massimo Bellini, Catania en La zia principessa in Puccini's *Suor Angelica* bij het Wilhelma Theater, Stuttgart. Aan de Milanese Scala zong zij de titelrol in Händels *Rinaldo* en Berta in Rossini's *Il barbiere di Siviglia*.

Kleopatra Papatheologou is vanmiddag voor het eerst te gast in de ZaterdagMatinee.

Massimo Cavalletti

De Italiaanse bariton Massimo Cavalletti (*Jake Wallace*) studeerde aan de Muziekschool Giacomo Puccini in La Spezia. Sinds februari 2004 maakt hij deel uit van de Accademia di Perfezionamento per Cantanti Lirici van het Teatro alla Scala in Milaan.

Hij maakte zijn operadebuut als Giorgio Germont in Verdi's *La traviata* en Marcello in Puccini's *La bohème*. Aan de Scala debuteerde hij als Schaunard in *La bohème*. In oktober 2005 zong hij er de rol van Figaro in Rossini's *Il barbiere di Siviglia* en, eerder dit jaar, Enrico Ashton in *Lucia di Lammermoor* onder leiding van Roberto Abbado. In Bergamo debuteerde hij in *Parisina* van Donizetti. Mascagni's *Messa di Gloria* zong Massimo Cavalletti in Livorno, Massa Carrara en Reggio Emilia. Massimo Cavalletti maakt vanmiddag zijn debuut in de ZaterdagMatinee.

Martin Tzonev

Martin Tzonev (*José Castro*) studeerde aan de conservatoria van Sofia (Bulgarije) en Graz (Oostenrijk) en was lid van de Opera Studio in Amsterdam. Na zijn studie trad de bas toe tot het ensemble van de Volksoper Wien en werd vervolgens gecontracteerd door de Oper der Stadt Bonn.

Op zijn repertoire staan onder meer rollen als Leporello, Don Giovanni, Don Basilio, Don Magnifico (*La cenerentola*), Banco, Padre Guardiano (*La forza del destino*), Gremin (*Jevgeni Onjegin*), Paolo Albiani (*Simon Boccanegra*), Litore/Console in Monteverdi's *L'incoronazione di Poppea*, Bartolo en Colline. Martin Tzonev was te gast bij de opera-huizen van Regensburg, Mannheim, Lübeck, Amsterdam en Lima. Met het Combattimento Consort Amsterdam zong hij de baspartij in Händels *La Resurrezione*.

Martin Tzonev was eerder in de Matinee te horen in Tsjaikovski's *Maagd van Orléans*.

Ioan Micu

De tenor Ioan Micu (Een postrijder) begon zijn carrière in zijn geboorteland Roemenië aan de opera van Cluj-Napoca, waar hij ook de mogelijkheid had gastrollen te zingen in Rusland, Bulgarije en Italië. Daarna was hij gedurende enkele jaren verbonden aan de opera van Bremen en zong hij bij diverse andere Duitse opera-huizen, alsmede in Frankrijk en Denemarken. Zijn repertoire omvat rollen als Don Ottavio in *Don Giovanni*, Pedrillo in *Die Entführung aus dem Serail*, Alfredo in *La traviata*, Cassio in *Otello*, Ismaele in *Nabucco*, Ernesto in *Don Pasquale* en Nemorino in *L'elisir d'amore*. Sinds 1989 woont Ioan Micu in Nederland, waar hij werkte met onder meer Kenneth Montgomery, Edo de Waart, Henry Lewis en Gaetano Delogu.

Ioan Micu was eerder te horen in de Matinee in onder meer *Adriana Lecouvreur*, *Lakmé* en *Iris*.

Radio Filharmonisch Orkest

Het Radio Filharmonisch Orkest staat sinds september 2005 onder leiding van chef-dirigent Jaap van Zweden en heeft gedurende zijn lange geschiedenis een prominente plaats in het Nederlandse muzieklandschap ingenomen. In 1945 werd het Radio Filharmonisch Orkest opgericht door dirigent Albert van Raalte en het heeft vervolgens onder artistieke leiding gestaan van Paul van Kempen, Bernard Haitink, Jean Fournet, Willem van Otterloo, Hans Vonk en Sergiu Comissiona, die ieder op eigen wijze hebben bijgedragen aan de vorming van het orkest. Het Radio Filharmonisch Orkest heeft in de loop der jaren gespeeld onder grote dirigenten als Kirill Kondrashin, Antal Dorati, Riccardo Muti, Kurt Masur, Mariss Jansons, Michael Tilson Thomas, Gennady Rozhdestvensky, Peter Eötvös, Vladimir Ashkenazy, Leonard Slatkin en Valery Gergiev.

In 1989 brak voor het Radio Filharmonisch Orkest een nieuw tijdperk aan met de komst van Edo de Waart. In december 2004 nam deze, na een vruchtbare en langdurige verbintenis, afscheid van het orkest en ontving hij de titel eredirigent.

Naast vele spraakmakende symfonische projecten zijn het ook concertante opera-uitvoeringen, zoals HENZES *The Bassarids* onder leiding van Markus Stenz, Strauss' *Ariadne auf Naxos* onder Lothar Zagrosek en Massenet's *Don Quichotte* onder leiding van Jaap van Zweden, die het orkest een prominente plaats bezorgden in het Nederlandse muziekleven. Datzelfde geldt voor de jaarlijkse operaproducties, die het Radio Filharmonisch Orkest voor De Nederlandse Opera verzorgt, waaronder in het recente verleden Berlioz' *Les Troyens*, Strauss' *Der Rosenkavalier* en Janáček's *Het sluwe vosje*.

Ook in het seizoen 2006/07 is het Radio Filharmonisch Orkest te beluisteren in de series De Vrijdag van Vredenburg en het Zondagochtendconcert in het Amsterdamse Concertgebouw.

Groot Omroepkoor

Het Groot Omroepkoor (chef-dirigent Simon Halsey) telt 74 vocalisten en is daarmee het grootste en meest flexibel inzetbare professionele koor in Nederland. Het koor werkt in ensembles van verschillende omvang afhankelijk van het repertoire en de wens van de dirigent.

In de bijna zestig jaar dat het koor bestaat is er altijd een zeer intensieve band geweest met de Matinee. Het Groot Omroepkoor werkte mee aan tal van premières, niet zelden geschreven in opdracht van de ZaterdagMatinee. In dit seizoen zal het koor onder andere de nieuwe opera van Peter-Jan Wagemans *Legende* en James MacMillans *Sun-Dogs*, voor koor *a cappella*, in première brengen. Ook staat 'ouder' twintigste-eeuws repertoire op het programma onder meer het Requiem van Ligeti en *Le soleil des eaux* van Boulez.

In het recente verleden verzorgde het koor de wereldpremière van *Engel-Prozessionen* van Stockhausen en de Nederlandse premières van *The Ring Dance of the Nazarene* van Birtwistle, de *Liederen van wanhoop en verdriet* van Kurtág, en *On the Transmigration of Souls* van Adams. Al 46 seizoenen werkt het koor mee aan de populaire operaserie. De Russische operaserie onder leiding van Valery Gergiev is een hoogtepunt in de geschiedenis van het koor. Dit seizoen staan een aantal Italiaanse opera's – van Verdi, Puccini, Donizetti en Rossini – op het programma.

Het Groot Omroepkoor verzorgt, samen met het Radio Filharmonisch Orkest en de Radio Kamer Filharmonie ook een groot aantal concerten in de Vrijdag van Vredenburg. In 2006/07 staat onder andere de 150ste sterfdag van Schumann centraal met *Der Rose Pilgerfahrt* en *Das Paradies und die Peri* van Schumann respectievelijk onder Jaap van Zweden en Philippe Herreweghe. De samenwerking met het Koninklijk Concertgebouworkest is intensief. In dit seizoen is de Negende symfonie van Beethoven te horen met Mariss Jansons, Bachs *Matthäus-Passion* met Roger Norrington en de *Mis in f-klein* van Anton Bruckner onder Herreweghe. Ook in het buitenland heeft het Groot Omroepkoor een grote naam. Op uitnodiging van de Berliner Philharmoniker en Sir Simon Rattle werkte het koor in september mee aan een drietal uitvoeringen van Mahlers Tweede symfonie in Berlijn.

Radio Filharmonisch Orkestchef-dirigent: **Jaap van Zweden**eredirigent: **Edo de Waart**'Chef d'Orchestre Permanent Invité': **Jean Fournet***1e viool*

Joris van Rijn
Semjon Meerson
Mitcho Dimitrov
Fred gaasterland
Alexander Baev
Maria Escarabajal
Mariska Godwaldt
Wouter den Hond
Kerstin Kendler
Leonie Mensink
Ankie van Ommeren
Theo Ploeger
Pieter Vel
Ruud Wagemakers
Peter Weimar

altviool

Francien Schatborn
Huub Beckers
Arjan Wildschut
Anne Marie van den
Bogaard
Sabine Duch
Annemijn den Herder
Erik Krosenbrink
David Marks
Robert Meulendijk
Ewa Wagner
Anne-Bartje Fontein

cello

Arturo Muruzabal
Anton Istomin
Wim Hülsman

Harm Bakker
Mirjam Bosma
Crit Coenegracht
Anneke Janssen
Evelien Kraayenhof
Rebecca Smit
Arjen Uittenbogaard

contrabas

Peter Jansen
Rien Wisse
Walter van Egeraat
Edward Mebius
Erik Olsman
Stephan Wienjusz
Eduard Zlatkin

fluit

Carla Meijers
Thies Roorda
Liesbeth Niesten
Maike Grobbenhaar

hobo

Yvonne Wolters
Robert Tempelaar
Arco van Zon
Gerard van Andel

klarinet

Harmen de Boer
Esther Misbeek
Nanette Bakker
Diede Brantjes

fagot

Johan Steinmann
Annet Karsten
Freek Sluijs
Desirée van Vliet

hoorn

Paul van Zelm
Frédéric Franssen
Peter Janosi
Laurens Otto

trompet

Hans van Loenen
Rik Knarren
Hans Verheij

trombone

Herman Nass
Twan Dubbers
Cyril Scheepmaker

tuba

Bernard Beniers

pauken

Paul Jussen

slagwerk

Hans Zonderop
Henk de Vlieger
Harry van Meurs

harp

Ellen Versney
Veronique Serpenti

toetsinstrument

Stephan Kiefer

Groot Omroep Mannenkoorchef-dirigent: **Simon Halsey***tenoren*

Alan Belk
Cor van den Berg
Kevin Doss
Boguslaw Fiksinski
Livio Gabrielli
Steven van Gils
Frank Hameleers
Michiel ten Houte de Lange
Peter-Paul Houtmortels
Marius Kwaks
Ioan Micu
Geraint Roberts
Anthony Robins
Jaap Smit
Matthew Smith
Henk Vels
Steven de Vries

bassen

Gert-Jan Alders
Joep Bröcheler
Erks Jan Dekker
Marcel van Dieren
Math Dirks
Peter Duyster
Joep van Geffen
Geert van Hecke
Kees van Hees
Benedikt Ingolfsson
Palle Fuhr Jorgensen
Frans Lambour
Itamar Lapid
Mitchell Sandler
Lars Terray
Mario Veldpape
Hans de Vries
Jan van Zelm